

Reflektioner från betåret 2020 i Bösarps

Femårsmedeltalet för Mats Olssons odlarnummer ligger på 12,8 ton socker per hektar. 2020 blev det till slut 13,7 ton. Den näst högsta sockersköörden för Mats sedan starten 1990. På 87,4 hektar – den största betarealen så här långt. Målet var 15 ton. Vad har vi lärt oss? Varför kom vi inte riktigt ända fram?

Goda förutsättningar

Med sådd den 26–28 mars, med 1,8 grader varmare och 9 procent mer ljus än normalt under perioden april till oktober så fanns förutsättningar för en toppskörd. Nederbörden var normal för växtperioden men med rätt långa torrperioder, den mest kritiska var den 2–19 augusti. Så året krävde en vattenhållande jord för att

leverera. Handuppgrävda betor på god jord antydde en potential per den 1 november på 130 ton betor per hektar.

Uppkomsten OK

I de 21 observationsparcellerna blev uppkomsten motsvarande 87 000 plantor per hektar i sexbladstadiet den 15 maj. Inte så tokigt. En mycket nyttig övning tyckte jag själv var att räkna de plantor i detta stadium som inte var så stora "som de kunde vara". Det visade sig att 28 procent av de 87 000 plantorna inte hade "full" storlek. Variationen var stor.

Det fanns ytor där praktiskt taget alla plantor hade full storlek, men också några där över hälften var mindre än de borde vara. Typiskt låg siffran på 10 till 20 procent under full storlek, vilket väl ändå antyder att

Betodling på Söderslätt

DEL 4

en hel del plantor fick en lite trög start, som kostade socker. Min bedömning är att vi förloade två procent av den potentiella skörden på grund av för dåligt plantantal.

Vi sådde med 2,5 cm frötäckning. Var vi tveksamma sänkte vi maskinen ett hack. Vi testade att köra med en rad lite grundare. Det blev sämre. Vi får vara nöjda med sådden.

För många ogräs blev kvar

Första sprutningen gjordes redan den 20 april. Med bitvis över 500 plantor av trampört per kvadratmeter på väg upp, chansar man inte. Sprutning nummer 2 kördes sju dagar senare och nummer 3 den

Två harvningar dagarna efter varandra. Rätt snart kopplades knastervälten efter harven redan vid första körningen för att spara på markfukt.

Radmyllaren fungerade. Bra praktisk lösning som gav utlovad merskörd.

Godkänd uppkomst. En bild från 20 maj, med "full" storlek på de flesta plantorna.

Radrensningen räddade. Med en eller två radrensningar är vi nöjda med ogräsbekämpningen på det mesta av arealen.

Torkan kostade socker. Vattentillgången i augusti var avgörande 2020. Bild från den 19 augusti på lätt jord.

Lång lagring kostade. Frostskydd med Jupette-duk på "kalla sidan" den 15 januari.

7 maj. Sedan var all tillåten användning av Metafol, Kemifam Power och Trammat förbrukad. Runt den 15 maj såg det mesta rätt bra ut. Sprutning nummer 4 gjordes den 20 maj med enbart Safari och Centium. Det som sedan hände var att det föll 13 mm nederbörd den 23–24 maj, vilket resulterade i att svinmålla och rätt mycket andra ogräs grodde. I perioden 5–20 juni kom 45 mm regn som hjälpte till. Tillsammans med en, eller på halva arealen, två radrensningar, blev resultatet godkänt där plantantalet var som det skulle och vattnet räckte till. På några hektar blev mållorna trots allt för många och här provades avhuggning. Det fungerade, men känns som en ren nödåtgärd. Kvarvarande ogräs uppskattar jag har kostat fem procent av potentiell sockerskörd.

Höll vad den lovade

Radmyllningen fungerade praktiskt i maskinen. Och levererade vad NBR och Joakim Ekelöf lovat. NDVI-mätning-

arna visade på klart bättre tillväxt – redan från slutet av maj och fram i augusti. Ökningen av sockerskörden mätt med upptagaren låg på nivån fem till tio procent. Så det blir samma koncept 2021.

Torkan tog hårt

Torkan är skoningslös. När vattnet är slut, så är det slut. Då går det fort. De lättaste partierna i fältet gav endast 40 ton betor per hektar. Samma dag kunde man handskörda 120 ton på "den goda jorden". Men även där betorna till synes stod emot torkan väl – utan att sloka – så har nog torkan kostat någonstans mellan fem och tio procent. Sett över hela arealen bedömer jag att torkan ätit upp 15 procent av sockerskörden. Det blev den klart mest skördebegränsande faktorn 2020.

Lång lagring blev dyr

Mats tog upp lagringsbetorna tidigt, den 5–9 november. Under mycket bra betingelser. Leveransen den 26 november gav

89,5 procent renhet. Det var en liten besvikelse. Lagring under Toptex i tolv dagar gjorde ingen skillnad mot otäckta betor.

Vid nästa leverans, den 30 december, blev besvikelsen större. Renheten hade fallit till 86,6 procent. Den borde gått åt andra hållet.

Vid sista leveransen, den 29 januari, kom den största besvikelsen. Renheten sjönk till mycket låga 79,3 procent. Lagring till den 29 januari ger 78,50 kr per ton i merbetalning. Det räcker långt, men inte ner till under 80 procent renhet. Rötorna efter 81 dagars lagring och 420 daggrader blev omfattande och drabbade 92 procent av alla betorna i stukan. Förklaringar till varför det blev som det blev kommer i ett annat sammanhang.

Gör praktiska försök

Vi har gjort en hel del praktiska försök på årets betfält. Det vill jag uppmana fler att göra. Det är inte komplicerat att mäta skörd med en modern betupptagare. Men det kräver lite pla-

Lärdomar, misstag och reflektioner

Nr	Område	Kommentar
1	Hösthavning	Bra fältet blev hösthavvat. Möjliggjorde jämn botten med rimligt grunt havning. Bra också att välten följde med redan vid första havningen.
2	Vårbruk	Bättre koll på harven. Flera tänder hade brutits, precis bakom hjulen, efter backning. Kostade i för grovt bruk och uppkomst.
3	Radmyllning	Kan du gå över till radmyllning så gör det!
4	Radmyllning	Viktigt kolla slitage på radmyllningspinnarna. Gjordes för sent. Pinnarna måste sänkas i takt med förslitningen för att bibehålla rätt djup.
5	Sådd	En rot hade gått upp i såhus nr 15. Troligen på ytterrundan på stora fältet. Upptäcktes först efter rätt många hektar.
6	Ogräs	Sprutning nr 4 borde körts även på resterande 26 hektar.
7	Ogräs	Handrensning med hackjärn eller röjare blir rent för dyrt.
8	Ogräs	Det måste sprutas hårdare i trekanter där man inte kan radrensa.
9	Ogräs	Sluta inte för tidigt att bevaka ogräsförekomsten. Kolla in i juni. Har du mer än en binda, trampört, målla, raps eller liknande utbredande eller höga ogräs per 10 m i raden - gör en sprutning till. Mellan raderna fungerar oftast radrensaren bäst.
10	Ogräs	Binda och andra ogräs i raden gynnas av radmyllning.
11	Ogräs	Underskatta inte behovet av ogräsbekämpning på ytor med lågt plantantal eller försämrade tillväxt.
12	Ogräs	Det kom mycket målla på slutet. Det borde varit metamitron och fenmedifam med i sista sprutningen.
13	Ogräs	Centium före sådd nästa gång vi har betor här eller Conviso-betor?
14	Upptagning	Det känns som det finns mer att göra när det gäller skonsam hantering av betan i kedjan från upptagning till lastbil.
15	Upptagning	Sen leverans är lönsam men lång lagring kostar - kan du, så håll lagringstiden under 60 dagar.
16	Lagring	Vi behöver bättre kunskap om sorters lagringsduglighet.
17	Renslastning	Renslastaren är mycket bra på att rensa bort ogräs och blast.
18	Renslastning	Stenförekomsten var begränsad och mätning visade att stenfrånskiljningen i rensverket med en rensrulle tillslagen inte kompensade för det ökade betspillet.
19	Renslastning	Det blir en väldig tyngd på höger bakhjul på renslastaren då elevatorn måste sträckas ut till max. lastningsavstånd. Spåren kan bli djupa. Kan man undvika detta är det bra.
20	Renslastning	Att köra med tre reverserande rullar på- eller avslagna hade mycket liten betydelse för renheten vid lastning av rötskadade betor i slutet av kampanjen.

nering och funderande, redan nu innan sådden. Varför inte blanda in din rådgivare?

En personlig reflektion är att det borde gå att få svar på fler frågor genom att testa i praktiken. Den kritiska länken för att komma framåt är nog att hitta personen som märker ut, dokumenterar och mäter i fält. Men här finns mycket att lära.

Avslutning

Betåret 2020 är slut. Äntligen, kanske någon utbrister. Ja, betåret 2020 blev elva månader långt. Vi började i mars 2020 och slutade i februari 2021. Ett varmt tack till alla som följt Mats odling under året! Tack också till alla som besökt fältet eller hört av sig. Inlägg och filmer kommer att ligga kvar på

Nordic Sugars hemsida: sockerbetor.nu.

Vill du, så titta också på filmen "Betåret 2020 hos Mats Olsson på Söderslätt". Du hittar den på sockerbetor.nu.

Nu i mars börjar ett nytt betår. Det är bara att göra om och göra bättre!

Tack för oss!

Mats och Robert Olsson

Betodling på Söderslätt

Under vinjetten Betodling på Söderslätt följer vi Mats Olsson, i Börsarp en knapp mil nordost om Trelleborg. Mats driver totalt 630 hektar fördelat på 361 runt huvudgården, 89 i Börsarp och 180 utanför Stehag. Förutom de traditionella lantbruksgrödena finns en jordgubbsodling på 50 hektar som ligger under företaget Lönslätts Bär AB.

Robert Olsson
NBR Nordic Beet Research